

YURTTA LIK E T M

6. Sını f

G R

VI sını flara ait Yurtta lık E itimi dersi, ö rencilere yurtta lık alanıyla ilgili çok önemli olan bazı esas kavram ve içeriklerin tanı nmaları nı sa lar. Bu derse ait plan ve program hazırlanırken, önceki sınıflarda bu e itim dersinden elde edilenler gözönünde bulundurulmu tur. Ancak bu durumda bu ya taki çocuklarda ergenlik ça ı denen yeni bir ya am döneminde önemi unutulmamalıdır. Bu yeni ya am döneminde çocuklarda gözlenen fiziki ve psi ik de i meler yanısıra, aile ve toplumdaki davranı larında da önemli de i meler gözlenmeye ba lar. Bu derse ait malzeme, bir taraftan ya , di er taraftan da davranı ve sorumluluk ile ya am için de erli olan bilgi, yetenek ve beceriler arasındaki çok önemli ba ları ortaya koyar. Bu ya taki çocuklar arasında sosyal ba ların geni lemesi, toplumsal kanunların tanınması ve uygulanması gere ini oldu u gibi, onların haklarının, kültürel de erlerinin, ya am çevresinin ve insanlık sorumlulu unun kurulmasını sa lar.

UZAK HEDEFLER

- Kimlik ve özgüven duygusunun geli mesi.
- Etkin bir yurtta lık seferberli i ve demokratik bir ya am do rultusundaki sorumluluk duygularını geli tirilmesi.
- Çocukların imdiki ve gelecek ya amlarında bireysel, sa lık ve sosyal boyutlara ba lı yararlı ve uygun kararlar almakta ve seçme kabiliyetlerinin geli tirilmesi.
- İnsanlık soykır ını nı n hiç bir eklini kabul etmemek ve ona kar ı gelmek ere iyle, toplumsal kanunları n, insan hakları nı n ve çocuk hakları nı n, alı kanlı kları nı n kurulmasını kavrayabilmek.

- Çocukları n, insani ve kültürel farklı lı kları tanı yıp saygı göstermeleri için yeti tirilmeleri ve ya am ile dünya arası ndaki ba ı mlı lı ı de erlendirip kavrayabilmeleri.
- Ortamları n de i ti ine dair bilgilenmeleri ve ya am çevresinin korunması na dair alı kanlı kları n olu turulması .

HEDEFLER

Altı ncı sı nı f ders programı nı n hedefleri :

Tutum ve de erler açısı ndan:

- Kendi sa lı ı nı n korunması nı bilmeli ve davranı ları yla di erlerinin sa lı kları na zarar vermemeli.
- Açık ve ho görülü olmalı ve her çe it cinsiyet, etnik, dini ve ırk ayırımı ma kar ı gelmeli.

Bilgi açısı ndan:

- Bireysel kimli in ve grup kimli inin dayalı oldu u unsurları
- u kavramları : kanun, anayasa, kanun sistemi, insan hakları , yurttalı ları n görev ve sorumlulukları .
- İnsan hakları na ve çocuk hakları na dair uluslararası belgeleri ve bu hakları n korunması yla faal olan örgütleri
- İnsan kültürünü olu turan temel unsurları ve kültürel farklı lı kları n kuruldu u etmenleri (cinsiyet, nesil, din, topluluk, yöre).

Anlama açısı ndan:

- Büyümeyle meydana gelen de i iklikleri ve ya adı ı ortamda ki kural ve normlarla davranı ları nı uyumla tı rmalı
- Bir ülkedeki tüm yurttalı ları n anayasal e itliklerinin mecburiyetini
- Özgürlük ve sorumluluk arası ndaki ba lı lı ı
- İnsanlar arası , toplumsal gruplar, ya am çevresi ve bir bütün olarak dünyadaki ba ı mlı lı ı .

Değerlendirme açısı ndan:

- Çevrenin yasal savunulmasını ve doğadaki ekolojik farklılıklarının önemini
- Yaşadığı topluluk içindeki değer ve inançlarının saygılanma önemini olduğu gibi, diğer topluluklardaki bu unsurlara da önem vermeil.

Uygulama açısı ndan:

- Bağımlılıkyaratan ve sağlığı tehlikeye atan tütün (sigara), alkol, esrar v.b. gibi maddelerden korunma kuralları .
- Toplumda davranış kanun ve normları
- Çevre korunmasıyla ilgili kurallar ve kanun normları

Analiz açısı ndan:

- Sosyal bağlarının etik ve fonksiyonları ve bireysel ile grupsal kimliğin gelişmesinde onların önemi
- Yaşadığı toplumda ve toplumda yeni kültürel değişimler

DERS PLANLAMASI

Bu sınıfta yurttaşlık eğitimi 18 hafta boyunca 1 ders olarak görülür

KATEGORİLER	ALTKATEGORİLER	DERS SAYISI
BİREYSEL GELİŞME VE KİMLİK	Kimlik, büyüme ve değişim	6 ders
	Sağlık	
KURTAR VE YURTŞALIK	Kanun	2 ders
HAKLAR VE SORUMLULUKLAR	İnsan/çocuk hak ve özgürlükleri	5 ders
	Görevler ve sorumluluklar	
KÜLTÜR	Kültürel değerler ve inanışlar	5 ders
	Çevre ilgisi	

B REYSEL GEL ME VE K ML K

Ders içeri i

Ö renci unları ö renir:

- Bireysel kimli i ve grup kimli ini. Bireysel kimli in dayalı oldu u unsurları oldu u gibi, grup kimli ine dayalı olan unsurları da ö renir.
- Büyüme ça ında meydana gelen fiziki ve duygusal de i melerle birlikte, topluluk ve toplumdaki sosyal ba ları n geli mesiyle meydana gelen sosyal de i iklikler.
- Fizik sa lı ı ve zihinsel (ruhi) sa lı ı . Sa lı ı ihlal eden etmenler.

Kazanı mlar

Ö renci:

- Büyüme yüzünden meydana gelen önemli fizyolojik, duygusal ve sosyal de i iklikleri açıklar ve analiz eder
- Bireysel kimli in bireysel geli meyle olan ba lı lı ı oldu u gibi, aile ve toplumdaki ya am faaliyetleri kavrar.
- Grup yada kolektif sorumluluktan bireysel sorumlulu u fark eder.
- Sa lı klı bir ya ama dair ko ul olarak, ahsi sa lı ı nı n ilgilenmesiyle ve korunması yla alı kanlı klar yaratır.

KT DAR VE YURTTA LIK

Ders içeri i

Ö renci unları ö renir:

- Kanunun anlamı nı ve toplumda kanunların uygulanma önemini. Kanun ve kanun sistemleri çe itlerini. Kanunların çı karılması na dair süreçleri. Anayasayı . Adliye organlarını . Mahkeme, savcı , yargı ç, avukat, hakim rolünü ö renir.

Kazanımlar

Örenci:

- Örenci kanunları n, kuralları n, örf ve adetlerin ne oldu unu açıklar. Ardı ndan, kanun çe itlerini, anayasası n ne oldu unu açıklar.
- Örenci kanun çı karma sürecini betimler ve kanunları n ihlaliyle do an sonuçları analiz eder.
- Örenci de i ik kanun sistemlerini oldu u gibi, totaliter ve demokratik toplumlardaki kanunları n özelliklerini kı yaslar ve analiz eder.

HAK VE SORUMLULUKLAR

Ders içeri i

Örenci unları ö renir:

- nsan hakları nedir. nsan hakları tarihçesi. nsan hakları na dair uluslararası belgeleri (beyannameleri) ve insan hakları nı n korunması yla faal olan örgütleri.
- Çocuk hakları nedir. Çocuk hakları nı n korunması na dair uluslararası belgeler ve çocuk hakları nı n korunması yla faal olan örgütler.
- Yurtta ın görev ve sorumlulukları . Sorumluluk duygusu nedir ve özgürlük ile sorumluluk arasında ki ba lılık.

Kazanımlar

Örenci:

- **Temel insan hakları ile çocuk hakları nı açıklar**
- Topluluk ve toplumda insan hakları ihlal olayları nı belirler
- Aile, okul, topluluk ve toplumda olası l çocuk hakları ı hlal olayları nı belirler
- **Kosova' daki** insan ve çocuk hakları nı n korunması yla görevli dernekler hakkı nda oldu u gibi, onları n sonuçları ve çalı maları yla ilgili bilgi sunar.

- İnsan hakları ve çocuk hakları ihlallerine olduğu gibi, her çeşit cinsiyet, topluluk, sosyal, dini ve ırk ayrımı **karşı gelir**.
- Büyüklerden veya onların arkadaşlarından haklarına yapılabilecek olası ihlallere ve her çeşit ayrımı **karşılaştıkları hazırlar ve uygular**.

KÜLTÜR

Ders içeriği

Öğrencilerin öğrenir:

- Kültürel değerler ve onların çeşitleri. İnançlar ve çeşitleri. Kültürel farklılık ve kültürel farklılığın korunmasına ait önem. Ekolojik farklılık nedir. Doğada ekolojik farklılığın korunma önemi. Çevrenin yasal korunması.

Kazanımlar

- Öğrenci kültür unsurlarının neler olduğunu **belirler** (dil, inanç, folklor, sanat, yaşam stili, örf, adetler v.b.)
- Öğrenci geçmişi ve güncel kültür modellerini **kıyaslar** ve topluluk ile toplumda yaşanan yeni kültürlerdeki değişimlikleri **belirler**.
- Öğrenci, aile içinde, sokakta, okulda ve toplumda ki kural ve kültürel davranış normlarını **uygular**.
- Öğrenci kültürel çeşitliliği (farklılıkları) **analiz eder** ve kültürel farklılığın önemini **açıklar**.
- Öğrenci ekolojik çeşitliliği (farklılığı) **analiz eder** ve ekolojik farklılığın korunması önemini **açıklar**.
- Öğrenci çevrenin yasal korunumunun önemini açıklar ve çevre korunumuyla ilgili kanuni normları **uygular**.

DERSLER VE DERSLER ARASINDAKİ

Altıncı sınıftaki Yurttaşlık eğitimi programını derslerle bağlantılıdır: Ana dili, yabancı dil, tarih, coğrafya, beden eğitimi, resim ve müzik.

Bireysel geli me ve kimlik

Bu kategorinin incelenmesi için dersler arası bir yaklaşıma gereksinim vardır. Beden eğitimi fizik ve psikomotorik yetenek ve becerilerin geliştirilmesi anlamında bireysel ve şahsi kimlik geliştirilmesini inanılmaz bir derecede ön plana atabilir. Ayrıca müzik, resim, ana dili bu kategorinin içeriğiyle bağlantılı olan derslerdir. Müzik, resim, ana dili gibi dallardaki yetenek geliştirilmesi bireysel kimlik için çok önemli unsurları oluşturur.

İktidar ve yurttaşlık

Bu kategori Tarih ve Coğrafya dersleriyle de bağlantılıdır. İktidar ilişkileri ve kanun sistemlerinin tarihi gelişimlerinin bazı açıları bu kategorinin daha tam tanımlanması için büyük önem taşır. Aynı zamanda söz bu kategoriyle ilgili iken, doğrusu alan iktidar yönetiminden konulurken Coğrafya da oldukça büyük bir ölçüde Yurttaşlık eğitimiyle bağlantılı olur.

Hak ve sorumluluklar

Aynı zamanda bu kategorinin daha iyi anlaşılması için, hak ve özgürlüklerin tarihi açısınında tanımlanması gerektiği gibi, Yurttaşlık eğitiminin tarihle bağlantılılığını mümkün kılan insan ve çocuk hakları üzerine tanımlanmış (bilinen) uluslararası beyannamelelerin çıkarılması etkiliyen tarihi süreçler de tanımlanmalıdır.

Kültür

Bu kategorinin incelenmesinde Yurttaşlık Eğitimi, Ana Dili, Yabancı Dil, Tarih, Coğrafya, Resim, Müzik, Beden Eğitimi ve başka derslerle sıkı bir bağlantılı olarak ortaya koyar. Ana dili, ardından edebiyat, yabancı diller sayesinde iletişim ve halkların kültür ile inançları konusunda edinilen bilgiler, geçmişte gibi günümüzde de bu kategorinin incelenmesi için. Yurttaşlık eğitimine oldukça yardımcı olur. Aynı zamanda müzik sanatında, resimde, şiir okumakta, aktörlükte v.b. alanlardaki yetenek ve beceriler, kültürün ve onun parçası olan tüm sanat unsurlarını tanıması (bilmesi) için öğrenciye büyük yardımcı olur.

Ö RET MİYÖNTEM VE TEKNİKLER

Ders verme ve ders öğrenme metodolojisi Yurttaşlık eğitiminde ki çalışmaları için son derece büyük önem taşır. Öğrencilerde güçlü bir ilerlemeyi geliştirebilmek için, öğretmenler bir sürü metodlar uygulamak

zorundadır- bu öğrencilerin bu ders çerçevesinde gerçekleştirmeleri gereken ödevlere ve içeriğine bağlıdır. Öğretmen açıklamaları, literatürün okunması, sınavtaki tartışmalar, gruptaki çalışmalar, bireysel çalışma, pratik etkinlikler, internetin kullanımı, sahne etkinlikleri, multimedya kullanımı, topluluktaki gözetlemeler, toplantılar, verilerin incelenmesi ile tanışması Yurttaşlık eğitimi dersinin verilmesinde ve öğrenilmesinde ki metodları olacaktır.

Bireysel gelişim ve kimlik

Bu kategorideki konuların incelenmesi için, öğretmen, insan fiziolojisiyle özellikle de çocuk ve yetkinlerin psikolojisiyle ilgili literatürü kullanabilir. Ardından öğrencilerle sürdürülecek olan ortak tartışmalar sayesinde bireysel kimliğin dayalı olduğu bireyin fiziksel, zihinsel ve duygusal özellikleri benimsenir. Aynı zamanda öğrencilerle sürdürülecek olan tartışmalar sayesinde öğrencinin bireysel kimliğinin kurulmasını sağlayan davranışlar, etkinlikler, öncüllükler, tutumlar da belirlenir. Sınav içerisinde aynı zamanda grupsal yada kolektif kimlik için büyük önemden olan konuların tartışılması gereklidir, bu konular şunlardır: ortak yaşam, ortak tutumlar, etkinlikler, semboller, armalar, logolar ve benzeri.

Tartışmalar, gözetlemeler ve öz-gözetlemler sayesinde insanın bireysel büyüme ve gelişmesindeki sürecin sonuçları olan fiziksel, duygusal ve sosyal değişimler kavranmış olunur. Aynı zamanda somut örnekler sayesinde sigara, alkol, esrar gibi maddelerin kullanımıyla sağlanabilen zararları açık ve somut örnekler gösterilir.

Kanun ve yurttaşlık

Öğretmen, öğrencilere kanunların ve onların topluma olan önemini anlayabilmeleri için, öğrencilere kanun yayımlarını bulmalarını önererek, değişik kanunları içeren değişik belgeleri, cep defterleri, broşürleri okumalarını ve onlardaki belirli kanunları tartışmalarını önerir, örneğin: Eğitim kanunu, çevre korunumu kanunu v.b. Bunun ardından kanunların fonksiyonu, kanunların çıkarılması, kanunların ihlalleri, kanunların değiştirilmesi gibi bölümler hakkında tartışmalar, ortak görüşmeler, gruplarda çalışmalar sürdürülmelidir.

Hak ve sorumluluklar

İnsan hak ve özgürlükleri konusundaki esas unsurlarla ilgili durumun öğrencilere ayan olabilmesi için, bunlar açıklanmalı ve olanaklar dahilinde insan ve çocuk hakları üzerine hazırlanan uluslararası beyanname içerikli broşür yada malzemeler öğrencilere dağıtılmalıdır. Bu belgelerden belirli bölümler okunduktan sonra, sınavta bu hakların aile

içinde, okulda, toplulukta ve toplumda ki saygı lanması ile ihlalleri üzerinde tartışmalar sürdürülmelidir. Bu kategoride ki konuların gerçekleştirilmesi için, öğrenciler bireysel ve grup projeler üzerinde çalışmalıdır. Ahş tecrübelerden hareket ederek, her öğrenci de iktidiskriminasyon ve önyargıları sunmalıdır. Grup çalışmaları nda öğrencilerin, çocuk ve kadınlara ilişkin ayırımıyla ilgili yada yaadıkları toplulukta ki de ikt ayırımı türleri hakkında bilgi toplamaları gereklidir. Öğretmen yardımıyla bu verileri inceleme analiz edildikten sonra, bu verilerin sınıfta tanıtılması yapılır.

Kültür

İlk olarak öğrenciler kültür kavramıyla ve her kültürün esas unsurlarıyla bilgilenmelidirler, ardından özel kültürler arasındaki özellik ve farklılıklar tartışılmalı, aynı zamanda kültür de iktikler nedenleri ve güncel de iktik trendleri tartışılır. Çalışma araçları, ayakkabılar, arklar v.b. gibi arkaik kültürel unsurlar hakkında bilgi toplamak ve onları gözetlemek için olduğu gibi, küresel bağlamlıklar, sosyal, bilimsel ve teknolojik de iktmelerden doğan sonuçlarının getirdiği en yeni unsurlar hakkında bilgi edinmek vesilesiyle, öğrenciler okul dışında etkinlikler geliştirmelidir. Toplanan veriler öğretmenin yardımıyla sistematize edilerek, ardından sınıfta ve okulda tanıtılmasına geçilmelidir. Öğrenciler kültürel ve ekolojik farklılıkların korunma önemini ve saygı lanmasını bilmelidirler, ardından da bu farklılıkların olanaklı kılınması ve geliştirilmesi için belirleyici tartışmalıdır.

DE ERLENDİRME

De erlendirme okuldaki çalışmalar için çok önemli bir durumdur. Bu durum gerek öğrenciler için, gerekse öğretmenler için gerekse de topluluk ve içindeki veliler için büyük önem taşımaktadır. De erlendirme ekli çok yönlü ve devamlı olmalıdır. Yurtta lık eğitiminde öğrencilerin ilerlemesi sadece sorulma anıyla ölçülemez, bu sınıfta, okulda ve toplulukta ki seferberlikle ve etkin katılımı içeren süreçte yapılmalıdır. Yurtta lık eğitiminde öğrencilerin de erlendirilmeleri sırasında, sadece bilinen verilere dayanılmamalıdır, burada toplulukta ki gözetleme, bu dersin planprogramıyla öngörülen konuların açıklanmasıyla ilgili verilerin toplanması gibi de ikt pratik etkinliklerde görünen yetenek ve becerilere özen gösterilmelidir.

Öğretmenin, öğrenci de erlendirmesi unlaraya dayalı olmalıdır:

- **Ö retmenin gözlemleri**
- **Ödevler ve testler**
- **Projeler**

Ö retmenin gözlemleri, genelde ö rencinin grup içinde ve ba ı msız bir ekildeki çalı maları nda gözlenen becerilerine yönlenmekle birlikte, çocukları n araları ndaki gayri formal ili kilerine ve çocukları n büyüklerle olan ili kilerine, çalı manı n tanı tma kalitesine, özel etkinliklere olan ilginin sergilenmesine, ö rencinin fiziksel, duygusal ve zihinsel pi kinli e de yönlenmelidir.

Ödevler, genelde ö rencilerin belirli karar almaları durumunda veya belirli görü ile tutumları nı n savunulması durumunda bazı durumları n olu turulması na yönelmelidir.

Testler, genelde ö rencilerin sı nı ftaki derste ve sı nı f dı ı nda elde ettikleri bilgilerinin belirli dönemlerdeki ilerletilmesinin ölçülmesi için yararlanı lan araçlardır.

Projeler, genelde belirli verilerin toplanması , i lenmesi ve onları n yayı nlanması için grup veya bireysel ekilde sürdürülen çalı maları dır.

De erlendirme tek yönlü (ö retmen-ö renci) bir süreç de il, çok yönlü bir süreç olmalı dır. Ö rencilerde içerik ve ders metodolojisi hakkı nda oldu u gibi de erlendirme hakkı nda da ele tirisel alı kanlı klar yaratılmalı dır. Okulun, toplulu un ve özellikle de ö rencinin iyili i için, okul, sadece ö rencilerin de erlendirilmeleri de il, onları nda de erlendirme yapabilmeleri için artlar sa lanmalı dır.

KAYNAKLAR VE DERS ARAÇLARI

1. Grup autorësh, **Të gjitha qeniet njerëzore ...**, doracak për mësimin e të drejtave të njeriut, UNESCO, Belgjikë, 1998
2. David Keri, Fondacioni kombëtar për Kërkime Arsimore NEER, **Edukimi i të Drejtës për QYTETARI në Kurrikul**, Vështrim Ndërkombëtar, Londër 1999
3. Prof. François Andiger, **Edukimi për të Drejtën Demokratike të Qytetarisë**, Strasburg, 2000,
4. Graham Haydon, Instituti i Arsimit, **Agjenda e Edukimit Moral**, Londër 2001
5. Korniza Kushtetuese për Vetëqeverisje të Përkohshme në Kosovë
6. www.dadalos.org